

FØROYA SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 6.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 40 oyru á
1. síðu, 30 oyru á 3. og 4. síðu

Mánadagin 12. februar 1945.

Bladid verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 1,50 + porto um fjórðingsárið

19. árg.

Kollveltingar.

Teir menn, sum fyrstir stóðu á odda fyri rørslni, ið skuldi broyta samfelagið, vóru fáir, ið høvdu tað í kvittanum, at hesar broytingar skuldu fáast framdar við blóðigar kollveltingar. Teir kravdu umbætur, reformar, tó ikki kollvelta tað gamla. Tað vóru hendingar, og ein kann siga, mennir, sum umboðaðu tað gamla samfelagið, ið við sínum fákunnu og treiskni, eggjaðu harðleikan og vápnini upp í leikin. Eisini kann sigast, at tey gomlu samfelögin vóru so spilt, moralsk rotin, at tað var ein livsins lóg, ið dæmdi tey til undirgangs.

Vit kunnu ógvast og finast at hoyra frá tí blóðbadi og teim ræðslum, tey hvurvu í; — men soleiðis sýnist altíð gongdin at hava verið, tá ið fólk ella samfeløg eru farin út um mark í njóting og ábyrgd, ikki hava kent vitjunarstund sína, og so eru vígað og funnin at vera óvøllt.

I hesum døgum koma herar flóðandi vestureftir frá landi, ið kollvelti hitt gamla samfelagið og grundaði aðra skipan enn vit eru von við. Og nú vaknar upp aftur alt hetta tjakið ið haft er um hetta fólk og samfelag, hvussu tað tók sær ræðið og framferðin var tá. Frásagnirnar hava verið so ójavnar, at tað hefur verið ringt at kanna sannleikan burtur úr.

Men eitt siggja vit nú. At hetta fólk við hesum stýrslagi er vordið eitt menskt fólk. Tað er onnur megin, ið tað nú visir, annar andi, enn hina ferðina, tá ið tað gamla stýrið við keisaranum hevði valdið. Allastaðni er eisini so, at menn hava fingið annað sýnið á landið og á hesa rørslna, sum hetta samfelag er bygt á. Henda rørsla man hava skorið djúpari millum manna av hesum bardaga, enn nakrantíð áður.

I demokratiskum londum, har einstaklingurin hevur haft eitt frítt, óbundið ræði og mangan misbrúkt hetta ræði, fór hin minni maðurin á stríðsvælin fylgdur av teimum lyftum og í tí treysti, at blett skuldi vera um kor hansara, og stórar samfelagsbroytingar verða framdar. — Ikki er gott at siga, hvussu vordið ið verður. Um hin stríðandi maðurin, tá ið hann kemur heim aftur verður svikin. Men hava tó litið á, at Vesturlendingurin fór ikki til vápn og

blóðigan bardaga í heimlandinum, um hann so skuldi komið aftur í somu kor. Men einki skal svarast fyri. Svikið fólk kann gera so nógv, og helst sum nú tá ið sinni eru uppi á floti.

Tað tykist, at tann minni maðurin ymsastaðni í Europa, er treyður at lata vápnini frá sær, og ein orsekin maður vera tann, at hann ikki lítur hinum partinum, ið ræðið hefur haft, so nógv til.

Men í demokratiskum londum eru menn vist farnir at vera varir við tí, ið bylgist í fólkahavinum og seta uppskot fram til broytingar. Ein kann hugsa um hin nógv umrødda Beveridge-planin í Onglandi, og í Frankríki hefur hetta nýggja stýrið ikki frínast at taka undir hond stórar privatar fabrikkir og leggja tær undir statens vald. Og í hesum sambandi er ikki minst vert at hugsa um grannalandið Island, har nýtt stýrið tekur sær stórt vald yvir einstaklinginum. Leggur band á kriggságóðan og fer hvassliga at rannsaka óløglegan vinning, heilsælumenn hava tikið sær hesa tíðina.

Venda vit okkum so henda vegin til okkum, so sýnist ikki, at vit enn fara at ganga aftan á útheimin í hesum.

Afturhaldið situr við ræðið, og peningavaldið hefur fingið makt her sum onga aðra staðni. Arbeidsambodini tróta, og við teimum trótandi ambodunum hava ambodseigararnir fingið slíkt vald, at menn mugu standa við hógvinu í hondini og biðja sær sess, har fyrr nógvir sessir stóðu opnir. Ein rørsla, sum komin er millum tann minna manain, kann tí kveast burtur, sessir og arbeiði kann noktast, um tað er kunnugt, at hin arbeiðissekjandi er av aðrari politiskari hugsan enn arbeiðseigarin. Her kann sigast av sonnum, at maður hefur mist størstu demokratisku rættindi: frítt at hugsa og málbera seg. Og tann hugsan, at tað almenna skal dvina fyri einstaklinginum, er hon ið ræðið hefur í Føroyum. Privatmaðurin skal óheftur ráða fyri sínum ognum og fyri sínum handilsskapi. Taka so stóran vinning sum honum lystir.

Einstakir heilsælumenn hava monopol á allan handil í landinum og ikki kanna teirra handilsskap. Kanska eisini frítt sleppa at taka óløglegan vinning. Ikki sum í Is-

landi at landsins umboð forðar og straffar slíkt.

Men vit hava demokratiska valskipan, og tað er tann minni maðurin í Føroyum, fiskimaðurin og arbeiðarin, ið stuðla slíka landskipan.

Tað gongur til eina tíð. Men ein fær seg til stuttleika at spyrja um tað er klókt at fara í bardaga og nýta stutt sagt øll vápn til at knasa eina rørslu, sum ikki ætlar at kollvelta samfelagið, bara spakar broytingar. Kann ikki hugsast, at fólkid her einaferð verður vart við tað, ið er í umbúna uttan fyri, og at tað tá kann vera ein streymur, ið fer avstað við øllum?

Jógvan Nolsøe (L).

Ljóður atburður og mikil óndskapur.

(Endað).

Ofta kemur stórir brandur av lítlum neista, sigur orðtakið. Hetta kann verða av sonnum sagt um trætna, ið hefur staðið millum Jógvan Nolsøe (L), øðru megin og meg og A. T. hini megin.

Hon stóð av so lítum, sum at eg A. T's vegna varaði og bað Jógvan Nolsøe um at halda seg á sínum og ikki gera seg inná ognirnar hjá arbeiðaranna handilsvirki A. T.

3 ferðir er Jógvan Nolsøe dæmdur. Dæmdur fyri munnin og fyri at hava verið markbrótari.

Hetta bitur fast. Eg skilji tað. Men hann, hevur sjálvur reitt sær, sum hann liggur.

Hann mátti skilt, at tað ger ikki sakina betri, um hann, sum hann nú ger, ið eisini leypir á meg, arbeiðaranna trolaradrift og P. M. Dam við persónligum ósonnum briksli.

Dómarnir skuldu í hesi trætu sum í øðrum haft avgjört, har ið rætturin var, hvør ið hevði borið seg skeivt at.

Men J. N. hevur eyðsýnliga ikki hug at boyggja seg fyri rættinum. Hann vil hava gjørt rætt til órætt og heldur á við at blása til klandursneistan, sum um hann var bangin fyri, at hann skal koma at slókna út.

Sum í sakarførslni so í bløðunum — Jógvan Nolsøe fer uttan um sannleikan.

Hann kann ikki nokta, at hann hevur tapt og soleiðis er tann

partur, sum er dæmdur at hava órættin. Men hann roynir fyri tað fyrsta at fjala høvudsáttin, hann er dæmdur fyri. Harnæst roynir hann at gera dómin í teirri eini sakini minni, enn hann er. Fyri tað triðja nertur hann als ikki við høvudsómín.

Lat meg taka sum fyrsta dómi um, hvussu burtur við hann er í frágreiðing og ummæli sínum viðvíkjandi teim ymsu tátunum í trætni.

100 kr., sigur hann, at hann er dæmdur í sekt í injuríasakini, eg legði móti honum, hóast sannleikin er, at hann er í hesi sök kom at gjalda 455 kr.

Tað ljóðar so dómurin uppá.

I útreiðing míni av trætu og sakarmálinum komi eg annars til teir ymsu skeivleikarnar í Jógvan Nolsøes bláðgreinum.

Tað er skiligt, at eg var noyddur at fara til rættin við markbrótaranum, men viðvíkjandi teirri persónligu injuríasakini var eg harri yvir, um eg legði á hann ella ikki, kann onkur siga.

Men hvør hevði viljað funnið seg í teimum ljótu og óforskammaðu orðum, ið Jógvan Nolsøe hevur brúkt móti mær?

Eg eri ikki vanur við slíkan munn, helt meg ikki kunna hava virðing fyri mær sjálvum, um eg ikki stóð á Jógvan Nolsøe og lat rættin gera hansara ærskemmaði orð og illgitan til einkis.

Hevði tað bara verið eina ferð, at hann í óvursinni yvirfúsaði meg, ið privatpersónliga líka so lítið sum í eigin skap av driftsleiðara aldri havi fornermað hann ella gingið honum ov nær á nakran hátt, kundi eg kanska lati farið.

Men tað hendi bæði uttanfyri og innanfyri rættin.

Jógvan Nolsøe dregur tað fram sum aðalgrundina til injuríasakina, at hann um meg nýtti eitt groft orð, ið hann ósmæðin tekur upp aftur og hevur hug til at gera til eitt hampaorð.

Men hetta er jú púra skeivt.

Hatta ljóta skeldsorðið var væl uppi í tí, eg stóð á honum fyri. Men hann veit, at høvudsgrundin til sakarmálið var, at hann festi lygnaraorðið á meg.

Tað kundi eg ikki lata standa á mær.

Mitt motto hefur verið: Eitt orð er eitt orð, ein maður er ein maður! Hetta merki og stevnið vil eg hereftir sum higartil verja. Jógvan Nolsøe kastar mær fyri